

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta

Sairausvakuutuslakia koskevan esitysluonnoksen perusteella saa hyvän käsityksen asian taustasta, tavoitteista ja keskeisistä ehdotuksista. Vaikutuksia on käsitelty hyvin eri näkökulmista. Vaikutuksia terveyspalvelujen eriytymiselle, kotitalouksille ja yrityksille tulee täsmentää.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- Esityksessä tulisi tarkentaa tutkimusnäyttöön, selvityksiin tai muuhun tietopohjaan perustuen, siirtyvätkö asiakkaat merkittävästi käyttämään yksityistä terveydenhuoltoa julkisen terveydenhuollon sijaan.
- Esityksessä tulisi arvioida, heikentääkö esitetty muutos kustannusvaikutusten takia pienituloisten mahdollisuutta käyttää yksityisiä terveyspalveluita, jos erikoislääkärillä asiointi edellyttää yleislääkärin lähetettä. Miten muutos vaikuttaa tällöin terveyspalveluiden eriytymiseen?
- Esityksessä voisi mahdollisuuksien mukaan tuoda esille, onko ehdotetuilla muutoksilla vaikutuksia yritysten kilpailuun. Esityksessä tulisi kuvata, lisääkö muutos terveyspalvelujen tuottajien hallinnollista taakkaa.

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen "esityksen pääasiallinen sisältö" -jaksosta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia.

Esityksellä toteutettaisiin pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaus perusterveydenhuollon saatavuuden parantamisesta ja hoitajien purkamisesta uuden Kela-korvausmallin avulla. Lisäksi tavoitteena on siirtää palveluiden painopistettä ennaltaehkäisevään hoitoon.

Perusterveydenhuollon saatavuuden parantamiseksi yksityisen sairaanhoidon korvauksilla asiakkaita ohjattaisiin ensisijaisesti yksityisen yleislääkärin ja yleislääketieteen erikoislääkärin vastaanotolle julkisen perusterveydenhuollon ja työterveyshuollon käytäntöjä mukaillen. Sairausvakuutuslakia muutettaisiin siten, että erikoislääkärin vastaanottokäynnistä olisi oikeus sairaanhoidon korvaukseen silloin, kun kyseessä on yleislääkärin taikka yleislääketieteen tai työterveyshuollon erikoislääkärin lähetteen perusteella tapahtuva käynti erikoislääkärillä. Poikkeuksena tästä olisivat naistentautien ja synnytysten erikoislääkärin, silmätautien erikoislääkärin, psykiatrian erikoislääkärin sekä suu- ja leukakirurgian erikoislääkärin käynnit, jotka olisivat korvattavia myös ilman lähetettä. Lisäksi lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että suuhygienistin hoito- ja tutkimuskäynnit olisivat korvattavia myös ilman hammaslääkärin lähetettä enintään kaksi kertaa kalenterivuodessa ja fysioterapeutin käynnit ilman lääkärin lähetettä enintään neljä kertaa kalenterivuodessa. Lakia muutettaisiin myös siten, että hammaslääkärin suorittama suun ja hampaiden tutkimus korvattaisiin kerran joka neljäs kalenterivuosi tai hammaslääkärin tutkimuksessaan toteaman vakuutetun terveydentilan edellyttämän tarpeen perusteella enintään kerran kalenterivuodessa.

Esityksessä ehdotetaan myös palautettavaksi oikeus sairaanhoidon korvauksiin hedelmöityshoitojen kustannuksista.

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksesta saa hyvän käsityksen asian taustasta, tavoitteista ja keskeisistä ehdotuksista. Esitysluonnoksen nykytilan kuvaus on seikkaperäinen ja siihen sisältyy paljon numeerista tietoa esimerkiksi lääkärikäyntimääristä sekä maksetuista korvauksista.

Nykytilan kuvauksesta ei selviä, asioidaanko yksityisillä erikoislääkäreillä merkittävästi siten, että saman asian asiakas voisi hoitaa yleislääkärin vastaanotolla. **Arviointineuvosto pitää ymmärrettävä**, että tällaista tietoa ei välttämättä ole helposti saatavilla, mutta tieto on varsin keskeinen uudistuksen taustalle ja vaikutuksille.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että esitysluonnoksessa on hyödynnetty paljon tilastotietoa. Esitysluonnokseen sisältyy runsaasti asiaa havainnollistavia taulukoita ja kuvioita sekä tunnistettu olennaisimmat vaikutuskanavat. Esityksessä tulisi kuitenkin vielä avata tarkemmin, minkälaisia oletuksia liittyy palvelutarpeen kasvun laskelmiin.

Esitysluonnoksen mukaan esityksen valmisteluun ja toimeenpanon vaatimiin muutoksiin käytettävissä ollut aika on asettanut rajoitteita sille, minkälaisia lainsäädännöllisiä muutoksia on ollut mahdollista valmistella. Esityksessä tuodaan myös avoimesti ilmi, että hallitusohjelman kirjaus ja on vaikuttanut lainvalmistelun mahdollisuuksiin arvioida esityksen vaihtoehtoisia toteuttamistapoja. Esitysluonnoksessa on kuitenkin

kuvattu joitakin vaihtoehtoisia toteuttamistapoja ja perusteltu niiden tarkoituksenmukaisuutta.

Arviointineuvosto tuo yleisesti esille, että hallitusohjelmassa ei tulisi määritellä liian yksityiskohtaisia keinoja, jotta virkavalmistelussa voidaan arvioida tehokkaat ja parhaat keinot.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että esitysluonnoksessa on selostettu, miltä osin esityksen vaikutuksia ja tavoitteiden toteutumista on tarkoitus seurata. Esitysluonnoksen mukaan esimerkiksi esitettyjen muutosten vaikutuksia yksityisten ja julkisten palveluiden käyttöön eri hyvinvointialueilla on tarkoitus arvioida.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksen keskeisimmät kohderyhmät on tunnistettu. Vaikutusarvioissa tuodaan esille esityksen myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia. Myös ehdotettuun sääntelyyn liittyviä riskejä on arvioitu yleisellä tasolla esitysluonnoksessa.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että esitysluonnoksen vaikutusten arvioinnissa on tuotu esille arviointiin liittyviä epävarmuuksia, esimerkiksi hyvinvointialueille kohdistuvien taloudellisten vaikutusten arvioinnissa. Esitysluonnoksen mukaan epävarmuutta liittyy myös siihen, missä määrin muutos tosiasiallisesti ohjaa henkilöiden terveyspalveluiden käyttöä.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Arviointineuvosto katsoo, että esityksen vaikutuksia kotitalouksiin on arvioitu pääosin riittävästi. Esitysluonnoksesta käy ilmi, millaiset kotitaloudet hyötyvät ehdotetuista muutoksista. Esityksessä tulee kuvata tarkemmin kotitalousvaikutuksia esimerkiksi sellaisten henkilöiden näkökulmasta, jotka ovat valinneet kroonisen sairauden hoidon seurannan toteutettavan yksityisellä erikoislääkärillä ja joutuvat asioimaan ensin yleislääkärillä.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu ehdotetun sääntelyn yrityksiin kohdistuvia myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia. Esitysluonnoksessa voisi mahdollisuuksien mukaan tuoda esille, onko ehdotetuilla muutoksilla vaikutuksia yritysten kilpailuun. Voiko yksityisellä yleislääkärillä asiointi vain lähetteen saamisen tarkoituksessa lisätä terveyspalvelujen tuottajien hallinnollista taakkaa?

2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitysluonnoksessa todetaan, että esityksen tavoitteena on lisätä yksityisten terveydenhuollon palveluiden käyttöä. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulisi tarkentaa tutkimusnäyttöön, selvityksiin tai muuhun tietopohjaan perustuen, siirtyvätkö asiakkaat merkittävästi käyttämään yksityistä terveydenhuoltoa julkisen terveydenhuollon sijaan.

Esitysluonnoksen mukaan ehdotus parantaisi kansalaisten yhdenvertaisuutta terveydenhuollon palveluiden käyttäjinä siltä osin, että hoitoon pääsy saattaisi julkisessa terveydenhuollossa parantua mahdollisten asiakassiirtymien seurauksena. **Arviointineuvosto katsoo**, että yhdenvertaisuutta tulee arvioida myös siitä näkökulmasta, että heikentääkö esitetty muutos kustannusvaikutusten takia pienituloisten mahdollisuutta käyttää yksityisiä terveystalvaeluita, jos erikoislääkärillä asiointi edellyttää yleislääkärin lähetettä. Miten muutos vaikuttaa tällöin terveystalvaeluiden eriytymiseen?

Esitysluonnoksessa arvioidaan, että sairausvakuutuslakiin ehdotetut muutokset kohdistuvat enemmän naisiin kuin miehiin, sillä naiset käyttävät enemmän miehiä enemmän yksityisiä ja julkisia terveystalvaeluita. **Arviointineuvosto pitää myönteisenä**, että esitysluonnoksessa on arvioitu esityksen sukupuolivaikutuksia, vaikka hoito- ja tutkimuskorvauksia myönnetään samoin perustein sukupuolesta riippumatta.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksen vaikutuksia hyvinvointialueisiin on arvioitu hyvin ottaen huomioon niihin liittyvät epävarmuudet. Vaikutuksia on arvioitu sekä hyvinvointialueiden tuottamien palveluiden että henkilöstön näkökulmasta.

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu sairausvakuutuslakialakia koskevasta hallituksen esityksestä (hankenumero: STM076:00/2023), jonka sosiaali- ja terveystministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 19.7.2024. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Helsingissä 13. elokuuta 2024

Leila Kostainen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Annika Collin

Johtava asiantuntija, lainsäädännön arviointineuvoston sihteeri

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

LAINSÄÄDÄNNÖN
ARVIOINTINEUVOSTO

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
vnk.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäysehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuden korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.